

PROV KÄLLKRITIK – KVINNOR UNDER 1800-TALET

KÄLLA 1: Utdrag från NE (Nationalencyklopedin) – besökt 11:45 23/11 2020
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/kvinnor%C3%B6relse>

Under 1850- och 60-talen organiserades kvinnorörelsen i USA och Storbritannien. Därefter följde flera länder i Europa och Norden. Generellt sett var motståndet mot kvinnorörelsen och dess krav större i de katolska länderna än i de protestantiska.

I Tyskland begränsades kvinnorörelsens handlingsutrymme av lagar som 1850–1908 förbjöd kvinnor att tillhöra politiska organisationer. De organisationer som bildades, t.ex. Allgemeiner Deutscher Frauenverein, startad 1866, hade därför tyngdpunkten på sociala och juridiska frågor. I Frankrike var merparten av kvinnorörelsens organisationer protestantiska.

Utmärkande för den tidiga kvinnorörelsen var betoningen på lika juridiska rättigheter och lika sociala villkor för kvinnor och män. Huvudsakliga krav var rätt till utbildning och förvärvsarbete, juridiska reformer för såväl gifta som ogifta kvinnor (lika arvsrätt, myndighet, äganderätt inom äktenskapet m.m.) och slutligen rösträtt till lagstiftande församlingar. Jämte dessa krav ventilerades också frågor rörande sexualmoral och den privata relationen mellan kvinnor och män.

Den tidiga kvinnorörelsen syftade både till att uppnå formell jämlikhet med män, dvs. lika rättigheter och politiskt medborgarskap, och till reell jämlikhet mellan könen. Kraven kolliderade i hög grad med gängse idéer om kvinnligt och manligt, varför aktiva kvinnosakskvinnor ofta anklagades för att vara okvinnliga och negativa till äktenskap och familjebildning.

KÄLLA 2: *Augusta Lundins syateljé vid Brunkebergstorg i Stockholm omkring år 1900. På bilden syns sömmerskor, proverskor och tillskärerskor i fullt arbete. Företaget försåg hela Stockholms societeten, inklusive kungligheter, med det främsta i klädväg. Tillhör Stockholms Stadsmuseum. Fotograf okänd.*

KÄLLA 3: *Utdrag från en bok om kvinnor i västvärlden. Kvinnor i västvärlden från renässans till nutid – renässans, reformation och revolution. Liber AB. 2006. Blom, Ida; Sogner, Sølvi & Rosenbeck, Bente. Denna del är skriven av Bente Rosenbeck. Bente Rosenbeck är professor emeritus vid Köpenhamns Universitet.*

På 1700-talet hade medelklassens kvinnor utgjort en aktiv och självständig befolkningsgrupp. De bedrev handel, hade otraditionella yrken inom järn- och stålhandeln, de var dosmakare, mässingsgjutare osv. Men från och med 1830- och 1840-talet tycks kvinnornas yrkesverksamhet ha koncentrerats till mer traditionella områden som detaljhandel och sömnad. De förefaller inte längre finnas kvar som arbetsgivare inom de viktiga, produktiva näringarna, utan marginaliseras och hänvisas till olika yrken inom tjänstesektorn. Många yrken blir nu definierade som exklusivt manliga yrken. De nya institutioner och funktioner som uppstod inom såväl finansvärlden som den nya sociala och politiska offentligheten uteslöt redan från början kvinnor. En viktig förklaring till denna tillbakagång för medelklassens kvinnor är separationen mellan hem och arbetsplats och idén om skilda könsspecifika livsfärer som utgjorde en central aspekt av medelklassens identitet.

Enligt medelklassens ideal var lönearbete oförenligt med kvinnlighet. "För att vara en dam bör man vara en dam och inget annat", skrev Margareta Greg i sin dagbok 1853. "Hon bör inte arbeta för egen vinning och inte heller engagera sig i något som har med pengar att göra eftersom hon då inkräktar på arbetarklassens revir, som ju lever av sitt arbete." Att ha ett arbete var således inte förenligt med medelklassens syn på vad som var kvinnligt. Arbetet som guvernant var ett av få yrken som ansågs acceptabelt att livnära sig på.

UPPGIFTER

- Fråga 1a:** Vilka var de viktigaste kraven inom den organiserade kvinnorörelsen under den senare delen av 1800-talet enligt **KÄLLA 1**? [3 poäng]
- Fråga 1b:** Vad säger fotografiet om kvinnor och arbete år 1900 i **KÄLLA 2** [2 poäng]
- Fråga 2:** Vad är ursprunget, syftet, och det källkritiska värdet av **KÄLLA 3** för någon som studerar situationen för kvinnor i västvärlden under 1800-talet? Använd de olika källkritiska kriterierna och tolka **KÄLLA 3**. [6 poäng]
- Fråga 3:** "1800-talet förde med sig en allmän tillbakagång för kvinnorna i västvärlden". Ta ställning till detta påstående med hjälp av de olika källorna ovan samt din egen tillägnade kunskap. Använd dig av samtliga källkritiska kriterier. [9 poäng]